

## ОДЛУКЕ УСТАВНОГ СУДА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Уставни суд Југославије не може наредити обуставу примене општег акта, већ обуставу извршења појединачног акта — под условима утврђеним одредбом члана 379. Устава СФРЈ

Одредбом тачке 1. Наредбе о изменама и допунама Наредбе о рачунима за уплату прихода друштвено-политичких заједница и њихових фондова, самоуправних интересних заједница и других самоуправних организација и заједница, начину уплаћивања тих прихода и начину обавештавања корисника тих прихода („Сл. лист СФРЈ“, број 56/88) утврђен је број рачуна на који се уплаћује порез на промет производа с ознаком „Универзијада '87 — Загреб“, али није одређен и назив тога рачуна, односно корисника тих средстава.

Подносећи иницијативу Уставном суду Југославије за покретање поступка за оцењивање уставности оспорене одредбе наведене наредбе, грађанин је захтевао од Уставног суда Југославије да нареди привремено обустављање примене те одредбе, због тога што се порез на промет производа уплаћује на рачун чији корисник није друштвено-политичка заједница чији су тај порез и приход, због чега могу настати — по мишљењу грађанина — неотклоњиве штетне последице.

Уставни суд Југославије је одбио да нареди обустављање примене наведене наредбе, и при томе своје одбијање образложио следећим: одредбом члана 379. Устава СФРЈ утврђено је да Уставни суд Југославије може, у току поступка, до доношења коначне одлуке, наредити да се обустави извршење појединачног акта или радње која је предузета на основу закона, другог прописа или општег акта органа друштвено-политичке заједнице или самоуправног општег акта чија се уставност, односно законитост оцењује, ако би њиховим извршењем могле наступити неотклоњиве штетне последице. Уставни суд Југославије може, према томе, наредити обустављање извршења појединачног акта или радње, а не и — самог општег акта на основу којег је он донесен, односно на основу којег је предузета одређена радња. Осим тога, Уставни суд Југославије одбио је да нареди обустављање и због тога што, и под претпоставком да је у питању обустављање извршења радње, сматра да није у питању неотклоњива штетна последица једне радње, будући да је отклањање такве последице увек могуће и без наредбе о обустављању извршења.

*(Решење УСЈ, у број II-У 36/88, од 15. фебруара 1989)*

Право Федерације да наплати динарску противвредност у динарима за обавезе које је она измирила по иностраном кредиту сагласно је с Уставом СФРЈ

Одредбом члана 6. Закона о начину и условима извршавања обавеза по кредитима међународних финансијских организација за које је Федерација дала гаранцију или супергаранцију, и кредитима из међународних споразума („Сл. лист СФРЈ“, број 43/86) прописано је да ће Федерација, кад измири обавезу по иностраном кредиту за који је она дала гаранцију или супергаранцију, од републике, односно аутономне покрајине на чијој је територији корисник кредита наплатити динарску противвредност измирене обавезе, камату и трошкове настале због задужења код Народне банке Југославије, с тим да се камата за првих десет дана обрачунава у висини годишње есконтне стопе Народне банке Југославије, увећане за наредних десет дана за 40%, а након тога — за 80%.

Интерна банка организације А, покренула је пред Уставним судом Југославије поступак за оцењивање уставности оспорене одредбе наведеног савезног закона, сматрајући да је та законска одредба у супротности са Законом о облигационим односима, будући да организације удруженог рада стављају у неједнак положај у погледу обавезе на плаћање затезних камата, које су по Закону о облигационим односима једнаке за све привредне субјекте, па и за оне који су корисници иностраног кредита.

Полазећи од одредаба члана 281, став 1, тачка 5. Устава СФРЈ и одредаба Амандмана XXXIX на Устав СФРЈ, према којима Федерација уређује и обезбеђује извршавање системе спољнотрговинског и девизног пословања и другог економског пословања с иностранством, Уставни суд Југославије је оценио да је оспорена одредба наведеног савезног закона сагласна с Уставом СФРЈ. При томе је Уставни суд Југославије оценио не само то да је Федерација имала право да уреди спорно питање, већ и да таквим уређивањем није повредила било које право привредних субјеката, утврђено Уставом СФРЈ и да, следствено томе, привредне субјекте не ставља у неравноправан положај на јединственом југословенском тржишту, будући да оспорена одредба наведеног савезног закона важи за сваки привредни субјект који се нађе у приликама на које се та одредба односи.

Економске односе с иностранством, о којима је реч у Закону о условима извршавања обавеза по кредитним међународних финансијских организација, уређује тај закон, а не Закон о облигационим односима, па је оспорена одредба наведеног савезног закона посебан закон у односу на Закон о облигационим односима. Стога чињеница што тај закон затезне камате уређује на један, а оспорена одредба наведеног савезног закона на други начин, не значи да је оспорена одредба несагласна с Уставом СФРЈ. За обавезе из пословања с иностранством, кад је реч о затезној камати, не може се, према томе, позивати на Закон о облигационим односима. При свему томе, Уставни суд Југославије не може да се упушта у оцену која се тиче висине обавеза у случају о коме је реч, будући да је то ствар процене законодавца и да прописана висина обавезе, по оцени Уставног суда Југославије, сама по себи, није сагласна с Уставом СФРЈ.

*(Одлука УСЈ, у броју 248/88, од 15. фебруара 1989)*

„Ћутање администрације“ није установљено у корист органа управе, већ — у корист грађанина

Одредбом члана 218. став 2. Закона о општем управном поступку (ЗУП) прописано је да странка којој надлежни орган против чијег је решења дозвољена жалба не донесе решење по захтеву странке и не достави јој га у прописаном року, има право жалбе као да јој је захтев одбијен.

Грађанин тврди да та одредба ЗУП-а није у складу с Уставом СФРЈ, будући да органу управе омогућава „ћутање“ и овлашћује орган управе да не решава о захтевима грађана и организација, што није сагласно с одредбама чл. 154, ст. 2. и чл. 157. Устава СФРЈ.

Уставни суд Југославије сматра да је оспорена одредба ЗУП-а сагласна с Уставом СФРЈ и да нема места покретању поступка за оцењивање њене уставности. „Ћутање администрације“ није, наиме — по схватању Уставног суда Југославије — установа у корист органа управе. Напротив, то је установа која грађанина и самоуправне организације штити од самовоље и немара органа управе. Орган управе има, по ЗУП-у, пре свега, обавезу да у прописаном року не донесе решење, странци је дато средство да штити своја права и убрза решавање о њеном захтеву. Управо зато је и установљена споменута установа, према којој случај „ћутања администрације“ значи, у ствари, одбијање захтева странке, и повод за жалбу другостепеном органу као да јој је захтев одбијен. Због тога Уставни суд Југославије не сматра да је оспорена одредба ЗУП-а у супротности с одредбом члана 154, став 2. Устава СФРЈ, којом је утврђено да су сви пред законом једнаки, будући да оспорена одредба никога не ставља у неједнак положај пред законом. Напротив, та одредба ЗУП-а даје право свакоме ко се нађе у таквом положају да се користи правом на жалбу као да јој је захтев решењем надлежног органа одбијен. Оспорена одредба ЗУП-а уопште не задире у права и слободе зајамчене одредбама члана 170. Устава СФРЈ, па не стоји ни тврдња о томе да та одредба ЗУП није у складу с том одредбом Устава СФРЈ.

*(Решење УСЈ, у броју 519/87, од 15. фебруара 1989)*

Обавеза грађанина да приликом путовања у иностранство пријави ефективни новца који износи из Југославије није у противности с Уставом СФРЈ и Савезним законом

Одредбом тачке 2. Одлуке Савезног извршног већа о пријављивању ефективног страног новца који југословенски грађани износе из Југославије приликом путовања, у иностранство

транство („Сл. лист СФРЈ“, бр. 73/85) прописано је да југословенски грађани, приликом путовања у иностранство, могу с девизних рачуна и девизних штедних улога — за свако путовање у иностранство — подизати ефективни страни новац у висини од 250 САД \$, или одговарајућу валуту до тога износа; преко тога износа, девизе могу подизати у чековима, кредитним писмима, или вршити плаћања у иностранству дознаком, кредитном картицом или другим средствима плаћања у платном промету с иностранством.

Грађанин тврди да оспорена одредба наведене одлуке Савезног извршног већа није у складу с Уставом СФРЈ, с начелом о једнакости грађана у правима и дужностима, због тога што грађане спречава да слободно располажу средствима на својим девизним рачунима, односно на својим девизним штедним књижицама. Стога грађани који живе у земљи нису равноправни с оним нашим грађанима који раде и живе у иностранству.

Уставни суд Југославије оценио је да нема разлога за покретање поступка за оцењивање уставности и законитости оспорене одредбе наведене одлуке Савезног извршног већа. Уставни суд Југославије је при томе пошао од одредбе члана 80, став 2. Закона о девизном пословању („Сл. лист СФРЈ“, бр. 66/85, 71/86 и 3/88), по којој Савезно извршно веће може прописати обавезу пријављивања одређеног износа ефективног страног новца који се уноси или износи из Југославије, што подразумева и право Савезног извршног већа да пропише који износ ефективног страног новца грађанин може износити из земље приликом путовања у иностранство. При томе се мора имати у виду да је у питању само ограничење износа ефективног страног новца из земље и да је грађанину омогућено да, приликом боравка у иностранству, плаћање врши и на друге начине, утврђене важећим прописима; грађанин, према томе, није спречен да своје потребе у иностранству у потпуности подмирује, независно од тога што то не може чинити ефективним страним средствима плаћања.

Југословенски грађани који живе у земљи не живе у истим условима у којима живе наши грађани који живе и раде у иностранству, због чега се различит режим у располагању девизним средствима грађана не може сматрати повредом начела једнакости грађана у правима и дужностима, утврђеног Уставом СФРЈ.

*(Решење УСЈ, II-У 37/88, од 15. фебруара 1989)*

### Располагање грађана средствима на девизној штедњи

Одредбом члана 17, став 3. Споразума банака о пословима девизне штедње одређено је да банке, док важе ограничења која се односе на коришћење ефективног страног новца према важећим прописима, неће обављати међусобне услуге исплате новца са девизних штедних књижица.

Грађанин сматра да оспорена одредба наведеног споразума није сагласна са Уставом СФРЈ и да је у супротности са савезним законом, због тога што грађане онемогућава у праву да подижу девизе са својих девизних штедних књижица у неограниченим износима, и у било којој банци на територији СФРЈ.

Уставни суд Југославије одбио је да покрене поступак за оцењивање уставности и законитости оспорене одредбе наведеног споразума, заузимајући при томе следеће становиште: одредбом члана 182. Закона о основама банкарског и кредитног система („Сл. лист СФРЈ“, бр. 70/85, 9/86, 34/86, 72/86 и 65/87) прописано је да банке самоуправним споразумом утврђују заједнички услове за пријем и повлачење штедних улога и депозита. Поред тога, Савезно извршно веће овлашћено је, одредбом члана 14, став 1. Закона о девизном пословању („Сл. лист СФРЈ“, бр. 66/85, 71/86 и бр. 3/88) да пропише обавезу југословенског грађанина да, приликом путовања у иностранство, пријави царинским органима износ ефективног страног новца који износи из Југославије, с тим да грађанин са девизних штедних рачуна и девизних штедних улога може подизати ефективни страни новац у висини од 250 САД \$ или одговарајућу валуту до тога износа. Споразум банака о пословима девизне штедње не уређује, по мишљењу Уставног суда Југославије, ништа друго осим онога што је већ уређено наведеним савезним законима и одлуком Савезног извршног већа, које Уставни суд Југославије не сматра несагласним с Уставом СФРЈ. Отуда, по оцени

Уставног суда Југославије, ни оспорена одредба наведеног споразума банака није несагласна с Уставом СФРЈ нити је у супротности са савезним законом. Уставни суд Југославије сматра, исто тако, да је право банака да утврде заједничке услове пословања који се односе на девизну штедњу и да тако утврђени услови нису несагласни с Уставом СФРЈ, нити су у супротности са савезним законом. Грађанин поверава своја средства банци под условима унапред утврђеним, и слободан је да под тим условима закључи или не уговор који се односи на штедњу девиза и не може се, поводом уговора којем је слободно приступио, позивати на повреду права утврђених Уставом СФРЈ или савезним законом.

*(Решење УСЈ, у бр. III-У 28/88, од 15. фебруара 1989)*

Лица којима престаје функција истеком мандата и која не испуњавају услове за поновни избор на функцију нису неравноправна с онима која, иако не испуњавају услове за обављање функције остају на тој функцији, али само — до истека мандата

Републичким законом о прекршајима прописано је да судија општинског суда за прекршаје који на дан почетка примене тога закона нема завршен правни факултет остаје на тој дужности — до истека времена на које је изабран.

Подносилац иницијативе за оцењивање уставности сматра да оспорена одредба републичког закона није сагласна с Уставом СФРЈ. Подносилац иницијативе сматра да, према оспореној одредби републичког закона, судије за прекршаје који су се затекли на тој функцији и којима функција престаје истеком мандата (ако немају правни факултет) нису равноправни с оним судијама који, иако немају правни факултет, остају на функцији до истека мандата.

Уставни суд Југославије није прихватио иницијативу за покретање поступка за оцењивање уставности. Уставни суд Југославије сматра, наиме, да је оспорена одредба републичког закона сагласна с Уставом СФРЈ, јер: свако ко обавља функцију судије за прекршаје, а нема завршен правни факултет, стављен је у исти положај. Наиме, у истом је положају и онај коме због тога што нема правни факултет престаје функција ако је истекло време на које је биран и онај коме није истекло време на које је биран, а коме функција престаје истеком времена на које је биран. Ако је право законодавца да утврди да судија за прекршаје не може бити лице које нема завршен правни факултет — а Уставни суд сматра да то јесте право законодавца — онда је, по мишљењу Уставног суда Југославије, логично да ономе ко нема факултет функција престаје истеком времена на које је биран, ако истек времена на које је биран јесте и дан ступања на снагу закона. То лице није, према томе, неравноправно с оним коме ће, такође, истеком времена на које је бирано, престати функција због тога што нема завршен правни факултет. Нема, према томе, по оцени Уставног суда Југославије, нема повреде Устава СФРЈ на штету лица којима се време истека на које су бирани поклапа с даном ступања на снагу наведеног републичког закона, па ни разлога за покретање поступка за оцењивање његове уставности.

*(Решење УСЈ, у броју I — 53/1-88, од 15. фебруара 1989)*